

(1548-1600 р.р.), Нікколо Макіавеллі (1469-1527 р.р.), важливо звернути увагу на те, що деякі з них підпадали під репресії церкви і знаходилися у стані гострого конфлікту з нею. Разом з тим, вони вірили в силу людини, її розум і гармонію, здатність переборювати соціальні конфлікти.

У Нові часи та епоху Просвіти були створені передумови для системного підходу в пізнанні явищ навколишнього світу, у тому числі й у вивченні конфліктів. Найбільш характерні погляди на конфлікт містяться в працях Ф. Бекона (1561-1626 р.р.), Т. Гоббса (1588-1679 р.р.), Ж.-Ж. Руссо (1712-1778 р.р.), А. Сміта (1723-1790 р.р.).

У першій половині XIX ст. особливо цінними є погляди представників класичної німецької філософії І. Канта (1724-1804 р.р.), Г. Гегеля (1770-1831 р.р.), Л. Фейєрбаха (1804-1872 р.р.). Вони акцентували увагу на найбільш гострій проблемі того часу – проблемі війни і миру.

Польсько-австрійський юрист Людвіг Гумплович (1838-1909 р.р.) у книзі «Расова боротьба» висунув своє бачення соціальних конфліктів. Він розглядав суспільство як сукупність груп людей, що борються за виживання і панування. Основні положення його теорії такі: конфлікти є суть історичного процесу; вони вічні, змінюються лише їх форми; конфлікти сприяють єдності суспільства; диференціація суспільства на панівних і підлеглих є вічним явищем.

Виходячи з його теорії, соціальне життя — це групова взаємодія, а конфлікти слід шукати не тільки в природі людини, а й у соціальних феноменах різних за типом культур.

Таким чином, стислий аналіз давніх уявлень про конфліктність буття свідчить про те, що проблема конфлікту завжди привертала увагу мислителів, учених, державних діячів. Конфліктність пов'язувалася із проблемністю, а її джерело слід шукати у суспільних, політичних, релігійних, психологічних та інших особливостях буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник / Т.В. Дуткевич. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.
2. Ложкін Г.В. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: навчальний посібник / Г.В. Ложкін, Н.І. Пов'якель. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 416 с.

Аліна Нестеренко,

студентка 1 курсу

гуманітарно-економічного факультету

Наук. керівник: **В. В. Чумак**, к. психол. наук, доцент (БДПУ)

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Актуальність проблеми. На даний час збільшилася кількість студентів з тривожними станами, які відрізняються підвищеним занепокоєнням, емоційною нестійкістю. Тривожність – розповсюджений психологічний феномен нашого часу. Виникнення і закріплення

тривожності пов'язане із зміною середовища, до якого студенти не звикли. Рівень особистісної тривожності один з найвизначніших у діагностиці особистісного неблагополуччя показник, завжди сигнал внутрішніх недозволених конфліктів, суперечливих установок і почуттів, слабості і неефективності механізмів психологічного захисту.

Ступінь досліджуваності проблеми. Вивченням тривожності займалися науковці (Т. Немчин, А. Прихожан, Ч. Спілбергер, Дж. Тейлор, Г. Фрейд, З. Фрейд, Ю. Ханін та ін.). Саме тривожність, як відзначають багато дослідників, лежить в основі цілого ряду психологічних труднощів, у тому числі багатьох порушень розвитку. Тривожність розглядається як показник «преневротичного стану».

Мета і методи дослідження. Метою роботи є дослідження психологічних особливостей тривожності студентів ВНЗ (визначення рівнів тривожності), розкриття причин їхньої тривожності. Для вирішення поставлених завдань у дослідженні використовувався комплекс методів: теоретичні – аналіз, синтез, систематизація, порівняння й узагальнення теоретичних даних; емпіричні: спостереження, у роботі було використано психодіагностичні методики (методика Ч. Спілбергера, Ю. Ханіна; методика Т. Немчина; опитувальник В. Норакидзе).

Сутність дослідження. **Триво́жність** – індивідуальна властивість особистості, риса характеру, що проявляється схильністю до надмірного хвилювання, стану тривоги в ситуаціях, які загрожують, на думку цієї особистості, неприємностями, невдачами, фрустрацією. За З. Фрейдом, неприємний стан тривоги є корисним адаптивним механізмом, що спонукає індивіда до захисної поведінки з подолання небезпеки. Н. Імедадзе виділяє два рівні тривожності: низький і високий. Низький необхідний для нормального пристосування до середовища, а високий викликає дискомфорт людини в навколишньому його соціумі. Певний рівень тривожності – природна й обов'язкова особливість активної діяльності особистості. У кожної людини існує свій оптимальний або бажаний рівень тривожності – це так звана корисна тривожність. Оцінка людини свого стану в цьому відношенні є для неї істотним компонентом самоконтролю й самовиховання. Проте підвищений рівень тривожності є суб'єктивним проявом неблагополуччя особистості. Серед характерних типів студентської тривожності ми виокремлюємо навчально-оціночний, особистісний та адаптивний типи. Поняття навчально-оціночної тривожності не тотожне реактивній тривожності за концепцією Ч. Спілбергера. Під нею розуміється не лише стресові переживання, спричинені близькістю навчальної поразки на етапі виконання контрольних завдань (сесійний період), а й прогнози будь-яких негативних оцінок протягом курсу навчання в цілому на основі емоційної пам'яті про невдалі епізоди студентського життя. Особистісна тривожність являє собою підвищену схильність до занепокоєння і тривожним переживанням без особливих на те причин. Її поява може бути пов'язано з деякими змінами в гормональному фоні організму людини, а також з тим, що людина повертає до себе загальну увагу і їй від цього неприємно. Особистісна значимість тривожності визначається її сигнальними можливостями і рівнем вираженості. Так, тривожність виступає як сигнал про небезпеку,

привертає увагу людини до можливих труднощів, перешкодам для досягнення мети, що містяться в ситуації, дозволяє мобілізувати сили і тим самим досягти найкращого результату. Тому нормальний (оптимальний) рівень тривожності розглядається як необхідний для ефективного пристосування до дійсності (адаптивна тривога). Надмірно високий рівень розглядається як дезадаптивних реакція, що виявляється в загальній дезорганізації поведінки та діяльності. У руслі вивчення проблем тривожності розглядається і повна відсутність тривоги як явище, що перешкоджає нормальній адаптації і подібно стійкої тривожності також заважає нормальному розвитку і продуктивної діяльності.

Рівень тривожності показує внутрішнє ставлення студента до певного типу ситуації і дає непряму інформацію про характер взаємин. Коли ж цей рівень перевищує оптимальний, можна говорити про прояв підвищеної тривожності. Підвищений рівень може свідчити про недостатню емоційної пристосованості до тих інших соціальних ситуацій. У студентів з даним рівнем проявляється ставлення до себе як до слабого, невмілого. Тривожні студенти, як правило, не користуються загальним визнанням у групі, але їм не виявляються в ізоляції, вони частіше входять до числа найменш популярних, тому що дуже часто невпевнені в собі, замкнуті, нетовариські, або, ж навпаки, товариські, настирливі, або озлоблені. Причиною непопулярності є їх невпевненість в собі, отже, ці студенти не завжди можуть бути лідерами в міжособистісних взаєминах. Результатом безініціативності тривожних студентів є те, що в однолітків з'являється прагнення домінувати над ними, що веде до зниження емоційного фону, до тенденції уникати спілкування, виникають внутрішні конфлікти, пов'язані зі сферою спілкування, посилюється невпевненість у собі, невпевнений, тривожний студент завжди недовірливий. Він побоюється інших, чекає нападу, глузування, образи, сприяє утворенню реакції психологічного захисту у вигляді агресії, спрямованої на інших. Так само реакція психологічного захисту. Це виражається у відмові від спілкування і уникнення осіб, від яких йде «загроза». Такі студенти, як правило, самотні, замкнуті, малоактивні. Це, як правило, позначається на успішності навчальної діяльності та налагодженні контактів з оточенням.

Нами було проведено експериментальну роботу зі студентами, які навчаються на першому курсі Бердянського державного педагогічного університету за спеціальністю історія, яка довела що більшості студентів (приблизно 70%) властивий високий рівень тривожності. Студентів з високим рівнем тривожності відрізняє замкнутість і недостатня товариськість. Як правило, вони безініціативні, що пов'язано з очікуванням невдачі і низькою самооцінкою. Середній рівень тривожності (17%) говорить про те, що це більш-менш спокійні студенти, досить активні і товариські, хоча зустрічаються випадки, коли з'являється занепокоєння, не обгрунтоване обставинами, що склалися. Студенти, які мають низький рівень тривожності (13%) товариські і ініціативні, але їм властива слабка емоційна залученість до різних життєвих ситуаціях, стриманість почуттів.

Основні висновки. На основі теоретичного аналізу нами було визначено, що тривожність – це психологічна, індивідуальна схильність особистості до частого переживання стану тривоги, занепокоєння,

об'єктивно не виправданого страху в різних життєвих ситуаціях. У площині природної доцільності, тривожність відіграє позитивну роль не тільки як індикатор порушення, але і як мобілізатор резервів психіки. У інших випадках тривога є неприродною, патологічною, неадекватною, шкідливою. Вона стає хронічною, постійною і починає з'являтися не тільки в стресових ситуаціях, але і без видимих причин. Тоді тривога не тільки не допомагає людині, але, навпаки, починає заважати їй в її повсякденній діяльності. Студентів з високим рівнем тривожності відрізняє замкнутість і недостатня товариськість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мей Р. Проблема тривоги / Р. Мей. – М. : ЕКСМО-Прес, 2001. – 432 с.
2. Прихожан А. М. Тривожність у дітей та підлітків: психологічна природа і вікова динаміка / А. М. Прихожан. – М. : МОДЕК, 2000. – 303 с.
3. Слободчиков В. І., Ісаєв Є. І. Основи психологічної антропології, психологія розвитку людини / В. І. Слободчиков, Є. І. Ісаєв. – М. : Шкільна преса, 2000. – 416 с.

Нікітіна Вікторія,

студентка 3 курсу

Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **Т.П.Малихіна**, канд.психол.наук,доцент (БДПУ)

ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВІДМІННОСТЕЙ МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ЇХ НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Підвищення ефективності навчання в умовах сучасної школи передбачає створення для дитини таких умов для засвоєння знань, що враховують її індивідуальні можливості. В кожній дитині своєрідно сполучаються індивідуальні та вікові особливості, при цьому індивідуальні особливості можуть перебивати вікові. Індивідуальні відмінності – це відмінності в фізіологічних задатках, у особливостях нервової системи, на підставі яких формуються індивідуальні відмінності психічних процесів.

Великий внесок у розробку проблем індивідуальних відмінностей у мисленні внесли психологи: В.Єгорова, В.Зикова, З.Калмикова, В. Крутецкий, Н.Менчинська та інші.

Метою публікації стало теоретико-практичне вивчення індивідуальних відмінностей мислення в молодшому шкільному віці та їх вплив на навчальну діяльність.

У роботі з організації емпіричного дослідження індивідуальних відмінностей мислення в молодшому шкільному віці були використані наступні методики: «Класифікація понять», «Заселення будиночка» (І. Аргінська) «Відгадай загадки», «Розуміння прислів'я». В дослідженні взяло участь 15 учнів початкових класів.

Результати дослідження наочно простежуються з діаграми (рис1)

Діти, що мають слабку успішність, характеризуються поверховістю